

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
ХАРУН АЛ РАШИД И
СЪДИЯТА
АРАБСКА ПРИКАЗКА

chitanka.info

Живеел едно време в Багдад един търговец, който продавал стоки по най-големите градове на царството. Като всички търговци и той имал дължници. Най-много му дължел един търговец от града Дамаск. Десетки пъти багдадчанинът си искал парите, но оня все обещавал да му ги прати, а не ги пращал. Най-сетне престанал дори и да му отговаря на писмата.

Загрижил се багдадският търговец.

„Жив ли е, или е умрял? — почнал да се запитва той. — Трябва да разбере това, защото ми дължи много пари, а и сума моя стока стои у него. Ще трябва да отида да видя какво може да се направи.“

Той привършил по-важните си работи и се приготвил за път. Всичко натъкмил, само едно го безпокояло още: не знаел кому да повери съкровищата си. Имал десет хиляди жълтици, много скъпоценни камъни и разни накити от злато, украсени с елмази, рубини, сапфири и други скъпи камъни. Кому да ги повери? Ако вземе със себе си ковчега, който бил много тежък, ще му пречи при пътуването, а може и разбойници да го нападнат и да му го задигнат. Роднини той нямал, па и верни приятели също.

Дълго мислил търговецът и най-сетне решил да отиде при съдията и да му предаде своите съкровища.

— Моля ти се — рекъл, — господин съдия, приеми да пазиш един ковчег с пари и скъпоценности, докато се върна от дълго пътуване. Много ще ти благодаря за услугата.

— Какво има в ковчега!

Търговецът му казал. Обещал да му остави и ключа. Но съдията помислил, па рекъл:

— Тая работа не е за мене. Ами ако пламне въкъщи пожар? Или ако стане земетръс? Всичко се случва. Как да ти заплатя после скъпоценностите? Ти знаеш, че не съм богат.

— Работата е по-лесна, отколкото я представяш — възразил търговецът. — Крадци няма никога да влязат в къщата на съдия: от това няма защо да се боиш. А земетръс и пожар могат да разрушат и моята къща. Ако стане нещо такова, няма да искам от тебе нищо: станалото — станало.

Търговецът толкова дълго и настойчиво увещавал съдията, че оня се съгласил. Приел ковчега и ключа.

Цели две години от търговеца не дошло никакво известие. Съдията си помислил, че е умрял или са го убили разбойници. И поради това сметнал, че може да разполага с повереното му съкровище като със свое. Почнал да харчи от жълтиците. Доста много похарчил. Но каква била изненадата му, когато един ден дошъл при него търговецът!

— Добър ден, господин съдия.

— Добър ден, непознат човече.

— Защо ме наричаш непознат? Наистина, аз се бавих цели две години, но ти не си с къса памет: мисля, че би познал човека и след двадесет години.

— А пък аз ти казвам, че те виждам за първи път. По каква работа си дошъл?

— Идвам за ковчега със скъпоценностите.

— Какъв ковчег каза?

— Оня, който ти бях дал, преди да тръгна за Дамаск.

— Никакъв ковчег не си ми давал. Повтарям ти, че те виждам за пръв път. Ако си дошъл да се шегуваш с мене, остави ме, че имам работа.

Търговецът разбрал, че съдията е присвоил съкровището му. Какво да прави? Решил да се оплаче на великия везир, който бил мъдър и справедлив човек.

Отишъл при него и му разказал всичко.

— Видя ли те някой, че даваш ковчега на съдията? — запитал го везирът.

— Никой не ме е видял. Сами бяхме. Мислех, че един съдия не може да бъде нечестен човек.

— Добре си мислил, но ако повикам съдията, той ще откаже, че си му поверил ковчег за пазене. И като няма свидетели, ти не можеш доказа с нищо, че си прав. Иди си сега! Ще видя какво може да се направи и ще те повикам.

Везирът отишъл при халифа Харун ал Рашид и му разправил всичко, което научил от търговеца. Мъдрият цар казал:

— Тая работа ще се нареди лесно. Стани приятел на съдията. Узнай къде му са слабите страни. Разбери от две години насам харчил ли е повече, отколкото може да спечели като съдия. Виж дали е

скъперник, или славолюбив, или чревоугодник, или пък обича да играе на комар. После ми кажи.

След някое време великият везир се явил пред халифа и му доложил:

— О, слънце на правоверните. Голяма е твоята мъдрост наистина. Ти познаваш сърцата на хората. Ето що узнах. Съдията си е купил преди година голяма къща и чифлик. Има и три коня, каквито няма никой друг освен тебе. Толкова пари той не би могъл да спечели като съдия и след двадесет години работа. Но лаком не е: нито е пияница, нито — чревоугодник. И комар не играе. Ала е много властолюбив и обича да го хвалят.

— Добре — казал халифът. — Извикай сега търговеца.

Търговецът дошъл и паднал, та се поклонил на царя доземи.

— Стани — рекъл халифът — и ни кажи какво имаше в ковчега, който казваш, че си бил поверил на съдията.

— Имаше десет хиляди жълтици. После...

— Какви жълтици? С моя образ ли?

— Пет хиляди с твоя светъл образ и други пет — с образа на твоя баща, премъдрият халиф ал Махди — да бъде вечна паметта му между правоверните.

— Друго?

— Тридесет рубина, едри и тежки, изсечени във вид на звезда. Петдесет елмаза, бляскави, прозрачни и без петно. Двадесет и пет сапфира, едни кръгли, други четвъртити, тъмносини. После...

И той продължавал да описва скъпоценностите, Най-сетне преминал към накитите: пръстени, гривни, обеци и други.

— Кой накит беше най-скъп според тебе?

— Един голям пръстен, украсен с едър елмаз в средата, а наоколо — с тридесет рубина и шестнадесет изумруда. Отвътре на кръжилото му има буквите О и П: те значат „Обичта побеждава“. Тоя пръстен е останал още от працядо ми.

— Добре. Върви си сега и недей казва никому нищо.

След като търговецът си отишъл, халифът рекъл на великия везир:

— Помъчи се по някакъв начин да видиш скъпоценностите на съдията и да разбереш откъде има толкова пари.

Везирът започнал да се среща честичко със съдията. Но оня бил хитър: не се издавал. Веднъж везирът го запитал:

— Стига ли ти заплата, която получаваш?

— Стига ми и престига — отвърнал съдията. — С парите, които бях спестил, си купих къща и чифлик. Защо питаш?

— Аз пък мислех, че тая заплата ти се вижда малка, та имах намерение да отворя пред халифа дума за тебе — дано те назначи на по-висока длъжност. Но щом казваш сам, че ти стига и престига...

— Вярно е, че казах тъй, ала аз поизлъгах малко. Нали знаеш, че хора като мене не обичат другите да ги съжالياват: затова казах тъй. Но щом падишахът може да ми даде по-висока длъжност... много ще ти бъда благодарен, ако настоиш пред него. Къщата и чифликът не са още изплатени: имам дългове.

— Тая работа може лесно да се нареди, само че трябва да ти кажа преди това нещо, което ще си остане между нас. Всички граждани са доволни от тебе, понеже си и умен, и справедлив. Аз приказвах и на халифа за тебе. Той ми довери, че търсел отдавна човек за началник на съдиите — да се допитва до него при заплетени работи. Имало мнозина, а не знаел на кого да се спре.

— Моля ти се тогава, кажи му още две-три думи за мене: дано ме назначи.

— Ще му кажа, но и ти трябва да ми помогнеш с една дребна услуга. Братовчедът на нашия господар ще се жени. Халифът иска да му подари огърлица от скъпоценни камъни за невестата. Извика всички златари, ала се оказа, че камъните им са дребни — не са, каквито ги желае халифът. Мене натовари да му намеря. Та рекох пък аз да те запитам не знаеш ли някого, който има скъпоценни камъни, но едри, по-едри от тия на златарите.

Съдията се хванал тоя път в клопката.

— Знам един човек — рекъл, — който има. Ще ги взема от него и ще ти ги донеса да ги видиш.

И той му донесъл още на другия ден скъпоценните камъни. Везирът видял, че са същите, каквито ги описвал търговецът.

— Добре, ще кажа на халифа, че съм намерил. Той ще те назначи навярно.

И наистина, халифът го назначил началник на съдиите. Съдията бил извън себе си от радост. Не знаел как да се отблагодари на великия

везир за препоръката. Нали е началник на всички съдии, търговецът не ще посмее да се оплаче никому. Па и да се оплаче, къде му са свидетелите? Никой няма да му повярва. Избрал той няколко от най-едрите скъпоценни камъни, отнесъл ги на везира и му казал, че му ги подарява за спомен.

— Купих ги — рекъл — от оня приятел, за когото ти говорих порано.

Везирът отнесъл скъпоценностите на халифа. Повикали търговеца. Той ги познал. Но халифът му казал:

— Твоето дело още не е заведено. Ще си отидеш вкъщи и ще си мълчиш, додето не се свърши цялата работа.

А на везира поръчал да измъкне някак оня скъп пръстен, който бил останал от прадядото на търговеца.

Великият везир отишъл при съдията на гости. От дума на дума той му казал, че халифът имал намерение да смени министъра на правосъдието, но не знае кого да назначи вместо него.

— Трудното е — рекъл, — че има мнозина желаещи, и то все хора, достойни за такова място. Аз му подхвърлих няколко думи за тебе, ала той каза само, че щял да си помисли. Очевидно е, че ти имаш много съперници. Що да направим?

Съдията се замислил. Много му се приискало да стане министър. Съкровището на търговеца той отдавна вече смятал за свое собствено. Гордостта му била порасла много от деня, когато го назначили главен съдия. Властта му се видяла нещо твърде хубаво и привлекателно. Защо пък да не стане и министър? Доста е да угоди с нещо на халифа — и той ще го назначи. Решил да му подари скъпоценния пръстен.

— Изглежда — казал, — че нашият господар иска от нас да му покажем кой колко го обича. Аз имам един много хубав и скъп пръстен, достоен само за царска ръка. Всред венец от рубини и смарагди блести на него едър елмаз. Дали би го приел халифът, ако му го подаря? Как мислиш ти?

— Щом смяташ, че пръстенът е като за цар, подари му го. Но подаръкът за халифа трябва да бъде нещо наистина извънредно рядко, скъпо и хубаво. Инак няма да бъде приет.

— О, колкото до това, бъди спокоен! Втори пръстен с такава хубост няма, уверен съм. Ей сега ще ти го покажа.

И той донесъл пръстена. Везирът го разгледал най-внимателно. Той го обърнал и видял буквите О и П.

— Пръстенът е много хубав — рекъл. — Не се съмнявам никак, че нашият господар ще го приеме с удоволствие. Но какво значат тия две букви? Той ще ме запита навярно и аз ще трябва да му дам отговор.

Съдията не бил обърнал дотогава внимание на буквите. Забъркал се. Помълчал, па казал:

— Тия букви означават Омар Правоверният. Тъй се е казвал моят вуйчо, който е подарил тоя пръстен на майка ми.

— Добре — рекъл везирът. — Аз ще занеса подаръка на халифа и ще му кажа това. Той ще те повика, за да ти поблагодари.

Същия ден халифът извикал главния съдия в своя чертог. Търговецът бил също повикан в двореца, но му наредили да почака в друга стая. Когато влязъл и направил предписаните поклони, съдията казал на халифа:

— Моля слънцето на правоверните да не се оскърбява от моя нищожен подарък. Не хубостта на дара ще покаже колко обичам своя господар и колко съм му благодарен за неговите милости към мене, а моето желание да му направя малка радост.

— Благодаря за скъпия подарък — рекъл Харун ал Рашид. — Пръстенът е наистина много хубав и аз го приемам с голяма радост. Но аз не те повиках само за да ти благодаря. Има нещо по-важно. Тия дни ми предстои да сменя министъра на правосъдието, който е вече стар и иска да си прекара в почивка останалите дни от живота. Мнозина са желаещите за това място; за да се спра на одного, реших да повикам всички и да им предложа да решат едно дело. Който го реши най-справедливо, него ще назнача. Другите изпитах. Само ти оставаш.

Съдията се поклони отново.

— Ето каква е работата — казал халифът. — Един богат гражданин дал на някой си свой познат или приятел голяма сума пари да ги пази, докато се върне от Мека, дето отишъл на поклонение. Свидетели нямало. Когато се върнал и си поискал парите, оня му рекъл, че не е получавал от него никакви пари. Как мислиш ти: виновен ли е тоя човек?

Съдията не подозрял нищо. Той си рекъл на ума: „Халифът ще назначи оногова, който се покаже най-строг.“

И като погледнал халифа право в очите, отвърнал:

— Не ще и дума, виновен е, светило на правоверните. И много е виновен.

— Да, тъй отговориха всички. Но нали няма свидетели? Прав ли ще бъде съдията, ако го накаже? Никой не е видял гражданина, когато е давал парите на познатия си.

— Ако хората не са видели, видял е Аллах — да бъде прославяно името му на вечни времена.

— Добре — казал Харун ал Рашид. — Какво наказание мислиш, че заслужава тоя виновник?

— Смърт чрез обесване.

Халифът заповядал да повикат търговеца. Оня се явил.

— Познаваш ли тия скъпоценни камъни? — го запитал царят, като му показал ония, които съдията бил подарил на везира.

— Познавам ги. Те бяха преди време мои, но онзи, комуто ги бях поверил да ги пази, ги е присвоил, както се вижда.

— Ами тоя пръстен познаваш ли?

— Познавам го. И той е от моето съкровище. На вътрешната страна на кръжилото му има две букви: О и П.

— Какво значат те?

— „Обичта побеждава“.

— Защо са писани там?

— Пръстенът е останал от моя прадядо. Казват, че той обичал една мома от богато семейство, но техните не му я давали. И той тръгнал по чужбина да работи, за да спечели пари, та да вземе момата. Цели десет години работил, натрупал пари и тогава му дали момата. Той подарил на жена си тоя пръстен, като поръчал да издълбаят на него двете букви за спомен.

— Добре — казал халифът. — Иди настрана. Нека дойде чиновникът, който държи списъците на гражданите.

Когато чиновникът дошъл, царят го запитал:

— Има ли в семейството на главния съдия някой човек, по име Омар, с прозвище Правоверния?

— Няма — отвърнал оня. — В целия род, от седем колена насам, не е записано такава име.

— Да дойде сега чиновникът, който държи списъка на имотите.

Дошъл и тоя чиновник.

— Има ли извадено свидетелство, че новата къща на съдията и чифликът са заплатени напълно?

— Те са заплатени в брой, и то веднага. На продавача не дължи нищо.

— Добре. А записано ли е съдията да е получил голямо наследство или много пари от някой свой роднина?

— Не е записано. Той е наследил от баща си само една малка къща.

— Вървете си всички. Нека остане само съдията. Когато всички си излезли, халифът казал на главния съдия:

— Ти реши делото отлично и съвсем справедливо, без да подозираш, че осъди сам себе си. Ще бъдеш обесен, а имотът ти разпродаден, за да заплати всичко, което си присвоил от търговеца.

Така и станало.

Нечестният съдия не можал да каже ни дума, за да се защити.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.